

Stockholm den 24 januari 2018

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

KLYS synpunkter med anledning av SOU 2017:79 Finansiering av public service – för ökad stabilitet, legitimitet och stärkt oberoende

Presentation

KLYS - Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – företräder cirka 30.000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige såsom författare, musikerskapare, bildkonstnärer, dramatiker, regissörer, musiker, journalister, skådespelare, filmare och dansare. KLYS utgörs av 14 medlemsorganisationer, som inom ramen för KLYS samarbetar i frågor av gemensamt intresse, t ex upphovsrätt, arbetsmarknad, yttrandefrihet och kulturell mångfald i media. Public servicebolagen är några av landets största och viktigaste arbets- och uppdragsgivare för KLYS yrkesgrupper, och fyller samtidigt en viktig demokratisk funktion.

KLYS är – av någon anledning – inte remissinstans i rubricerade utredning, men mot bakgrund av den vikt vi tillmäter en stark och oberoende public service-verksamhet i Sverige, vill vi för de yrkesverksamma kulturskaparna i landet anföra följande.

Övergripande synpunkter

KLYS är sedan länge en ivrig förespråkare av en stark och självständig public service-verksamhet. Vi delar därför utredningens övertygelse om vikten av en oberoende public service-radio och TV. En självständig public service-verksamhet med en stabil och långsiktigt hållbar finansiering är enligt KLYS en förutsättning för att kunna bevara och stärka kulturell mångfald samt konstnärlig kvalitet och förnyelse i radio- och TV-utbudet.

Public service-uppdraget blir allt viktigare i det ständigt föränderliga medielandskapet, som präglas av digitaliseringens möjligheter till bl a streaming och tillgängliggörande av innehåll på andra sätt än de traditionella. Den fria marknaden kan inte garantera det breda och samtidigt fördjupade samhälls- och kulturutbud som ingår – och som vi utgår ifrån fortsatt kommer att ingå - i public servicebolagens sändningsvillkor.

Ett nytt finansieringssystem måste enligt KLYS säkerställa största möjliga oberoende och integritet för programföretagen.

Sammanfattning

Enligt KLYS bedömning är den nya uppbördsmodell som utredningen föreslår – *en individuell public service-avgift* - inte den som bäst garanterar public service-verksamheternas oberoende. Vi avstyrker därför utredningens förslag i denna del. KLYS menar att den nuvarande radio- och TV-avgiften inte bör göras om till en skatt, eftersom en sådan oundvikligen kommer att flytta makten över public service och dess innehåll närmare politikerna. Utredningen bör enligt KLYS istället mer djupgående utreda andra möjliga avgiftsmodeller än den nu föreslagna skattemodellen.

KLYS tillstyrker förslaget om att stärka oberoendet genom medelstilleddning på det sätt som utredningen anger. Ett sådant system kan dock införas även inom ramen för ett fortsatt licensavgiftssystem. KLYS är också positiv till förslaget om att införa längre tillståndsp perioder (8 år), vilket även det är något som kan införas inom ramen för nuvarande system. Vi menar dock att dagens system med halvtidsöversyner inte bör behållas, så som utredningen föreslår, eftersom de indirekt kan påverka public service-verksamheternas oberoende.

Vidare välkomnar KLYS förslaget om att riksdagsledamöter inte ska kunna ta plats i Förvaltningsstiftelsens styrelse. Vi delar också utredningens tankar om att grundlagsskydda public service-företagens existens, oberoende och finansiering. Den grundlagsutredning som ska tillsättas i dagarna bör därför prioritera denna fråga i sitt uppdrag.

Kap 7 Förslag till uppbördsmodell

KLYS bedömning skiljer sig från utredningens när det gäller vägval för den framtida finansieringen av public service. Vi anser att utredningen saknar en djupgående riskanalys, inte minst av det politiska läget och hur det kan komma att inverka på den modell som föreslås.

Enligt KLYS borde utredningen närmare ha utrett andra möjliga avgiftsmodeller än den föreslagna skattemodellen, inte minst förslaget till en utvidgad apparatavgift (en teknikneutral avgift). Om utredningen hade utrett möjligheterna till ett system som bygger på någon form av teknisk lösning på avgränsningsfrågan, hade det med största sannolikhet lett till en annan slutsats i skattefrågan.

KLYS anser att det vore oansvarigt att genomföra en sådan stor förändring av public service-finansieringen utan att först göra en ordentlig analys av vilka risker som det medför för ökad politisk inblandning i public service-företagens verksamheter och innehåll. En skatt kommer ofrånkomligen att göra debatten om public service mer politisk. Public service kommer in i statens budget och kan lätt vägas mot andra statliga utgifter. Det finns idag politiker och opinionsbildare som ser en ändrad finansiering som en möjlighet att påverka, både genom att smalna av uppdraget och minska anslagen till public service-verksamheterna.

I Finland gjordes licensavgiften om till en skatt för några år sedan och det dröjde inte länge förrän politikerna ändrade förutsättningarna för finansieringen. Den årliga uppräknings som på förhand hade utlovats uteblev. Utredningens förslag öppnar för en sådan situation även i Sverige, så länge det saknas grundlagsskydd för verksamheten.

KLYS slutsats är därför att finansieringen av public service först måste grundlagsskyddas innan större förändringar av uppbördsmodellen kan genomföras i Sverige.

KLYS medlem Fackklubben Unionen vid SVT kommer till en annan slutsats än KLYS när det gäller val av finansieringsmodell (jfr SVT:s syn i frågan), men delar i övrigt KLYS synpunkter på förslagen i utredningen.

Avslutningsvis vill KLYS hänvisa till vår medlemsorganisation Svenska Journalistförbundets yttrande över utredningen, där ovanstående synpunkter utvecklas.

För KLYS

Ulrica Källén
Verksamhetsledare KLYS